

והריטב"א והרמב"ן בשבועות (ל, א) והטור (חושן משפט סימן ז). ולפי זה שמא יש לומר גם בעניינינו שמה שהיה מתכסה מעיניהם של דייני ישראל בדין, היה האורים ותומים מאיר עיניהם להורות הדין.

ד. האבן עזרא (כח, ל) כתב, שהיו למדין באורים ותומים טעם משפט דיני השם וגזירותיו העתידות, כי בעבור כן היו שואלים באורים ותומים. ושמא יש לומר לפי זה שזה גם כוונת התרגום 'הונתן בן עוזיאל', שבאורים ותומים נודע דיניהם של ישראל שהתכסה מהדיינים, היינו טעם הדיינים.

ה. בספר פלאות עדותיך (סימן א עמוד עד), הביא שהחתם סופר (אורח חיים סימן רח) הקשה ממה שנאמר בנחמיה שאמר לכהנים שלא מצאו יחוסיהם, 'עד יעמוד הכהן לאורים ותומים', שמשמע שעל ידי אורים ותומים יתבררו. ותירץ, דהיינו היכן שכבר אנו מסופקים. וכתב שחידש בזה ה'חתם סופר' שלא אומרים לא בשמים היא במקום שאנו מסופקים ומשום כך יועיל לעתיד לבוא האורים ותומים ליחס הכהנים שלא מצאו כתב יחוסיהם. ועל פי זה מיושב שהיו שואלים באורים ותומים דברים המסופקים להם. אך סיים שבדרשות הר"ן (דרוש יא) כתב מפורש שגם בספק אין סומכין על בת קול כי לא בשמים היא (אשכול יוסף).

מדוע לא נאמר למשה בלשון ציווי

ואתה תצוה את בני ישראל וגו' (כז, כ)

יש להבין שהלשון 'ואתה' משמע מדעתך תצוה אם תרצה, ומדוע לא כתוב: 'לך וצו בני ישראל', לשון פקודה מוכרחת? עוד יש להבין, שאמר 'ויקחו אליך שמן זית', שהיה לו לומר 'ויתנו אליך'?

+ טובת עין של משה +

תירץ החתם סופר, שהנה דרשו במסכת יומא (ג, ב) על הפסוק 'קח לך סמים' וגו' שנאמר בקטורת, 'קח לך משלך'. והקשה בספר יד דוד שהרי בפסוק מפורש (להלן לה, כז-כח): 'והנשאם הביאו את אבני השפה וגו' ואת הפשם ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקטרת הסמים', משמע שלא היה משל משה. ותירץ, שזה הולך כשיטה הסוברת שם (עה) שמה שאמר הכתוב 'והנשאם הביאו', הכוונה על העננים שהם הביאו את הבשמים. ויתכן שהביאום אל משה רבנו, וממילא היה משלו.

וקשה, שאם כן גם את השמן למאור הביאו העננים למשה, ואיך אמרו במסכת יומא שם 'ויקחו אליך' משל ציבור.

ונראה, שמשה לקח את השמן ומסרו לציבור בעין יפה, ושוב החזירוהו אליו לנדבת הנרות, כי בטובת עין שלו מסר בידם את מצות הנתינה. ומיושב הלשון 'ויקחו אליך', ולא אמר 'ויתנו אליך', כי הוצרכו לקחתו תחלה מידו של משה על מנת להחזירו אחרי כן אליו, ולזה שייך הלשון ויקחו. וזהו שלא ציוה הקדוש ברוך הוא אליו בהכרח את המצוה הזאת שימסרנו לצבור, אלא כמייצעו 'ואתה' - בטוב עיניך - תצוה את בני ישראל 'ויקחו' - מידך ויחזירוהו - 'אלך', כי לא הקפיד הקדוש ברוך הוא שיבוא מבני ישראל כשם שלא הקפיד על הקטורת שיבוא מבני ישראל, אלא שלימד למשה מידה טובה של טובת עין בזה.

מדוע המעיל היה כולו תכלת?

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת (כח, כח)

הכלי יקר ביאר מדוע המעיל היה כולו תכלת דווקא? וזה לשונו: נראה לתת טעם על מה שהמעיל היה כולו תכלת, כי הנה אמרו רבותינו ז"ל (זבחים פח, ב) שהמעיל מכפר על לשון הרע. והנה ידוע אמרם ז"ל (חולין פט, א) דתכלת דומה לים. והנה בָּיָם נאמר בפסוק (איוב לח, יא): 'עד פה תבוא ולא תסיף', כלומר, הקדוש ברוך הוא אומר לים שיבוא עד ליבשה ולא יסיף לעבור על פני היבשה. וכן בלשון אמרו רבותינו ז"ל (ערכין

היאך מכריעין הלכה על פי אורים ותומים והלא אין מורין הוראה על פי בת קול, ותורה לא בשמים היא?

ועשית חשן משפט מעשה השב (כח, טו)

וכן הוא אומר להלן (כח, ל) 'ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים'. בתרגום יהונתן בן עוזיאל פירש: ותעשה חושן משפט שבו נודע דיניהם של ישראל שהתכסה מהדיינים וסידרי ניצחון מלחמותיהם ולכפר על הדיינים, [וכעין זה מבואר עוד במה שתרגם יהונתן בן עוזיאל (להלן פסוק ל) שהיו האורים ותומים על ליבו של אהרן בזמן בואו לפני ה' וישא אהרן את דין בני ישראל על ליבו לפני ה' תמיד].

וקשה הלא מבואר בכמה מקומות (בבא מציעא נט, ב ועוד) שהתורה לא בשמים היא, ואי אפשר להורות הלכה על פי בת קול, ואם כן איך היו מכריעין הלכה על פי האורים ותומים?

וכן אמרו במסכת תמורה (טז, א): 'אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה, אמרו לו ליהושע שאל [מן השמים, מהרש"א], אמר להם לא בשמים היא. אמרו לו לשמואל שאל, אמר להם אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה'.

מבואר מכל זה שאין שואלים באורים ותומים דינים והוראות היתר ואיסור, ואם כן יש להבין היאך תרגם יהונתן שעל ידי חושן המשפט נודע דיניהם של ישראל שהתכסה מהדיינים?

נאמרו בזה כמה תירוצים:

א. יש לחלק בין שמברר הלכה על פי רוח הקודש שאז תורה לא בשמים היא, אבל לברר את המציאות אפשר על פי רוח הקודש, וזה כוונת התרגום שהיו מבררים דינים בדבר שצריך לידע את המציאות על פי האורים ותומים.

ומצינו ברבן גמליאל בעירובין (סד, ב), שנתן לאותו גוי שלא הכירו מתנה אף על פי שיש איסור 'לא תחנם', מפני שצפה ברוח הקודש שאותו גוי אינו עובד עבודה זרה. משמע מזה כאמור שאפשר לברר המציאות על פי רוח הקודש.

ומצינו עוד כיוצא בזה במגילה (ג, א) שאותיות סופיות מנצפ"ך, שכוחם ונביאי הדורות חזרו ואמרום ברוח הקודש. והקשה הבן יהודע שעדיין קשה היאך חידשום, והרי אין נביא רשאי לחדש דבר הלכה. ותירץ שאין זה אלא גילוי הדבר, מאחר שהיה אפשר לבררו על ידי בדיקה בספר תורה ושאר כתבי הקודש, שאילו רצו היו פותחין הארון שנגנז על ידי יאשיהו על פי הנביאים ואז היו רואים, לכך אין כאן אלא גילוי המציאות ולא הוראה חדשה.

וכן דעת המשנה למלך (הלכות אישות פרק ט), והחיד"א בברכי יוסף (אורח חיים סימן לב סק"ד), ועוד אחרונים, שבספק במציאות לא אומרים 'לא בשמים היא' ואפשר לבררו על ידי רוח הקודש ורמזים מן השמים. והאחרונים הוכיחו כן מהרשב"א בתשובה (סימן י) והמאירי (כתובות ט, א), שכתבו שמיכל ובת שבע היו מותרות לדוד על פי נביא.

אך המהר"ם בן תנ"י בספרו 'תוספת יום הכיפורים' (יומא עה, א), כתב שאין להשתמש ברוח הקודש או בגילוי מן השמים אפילו בשביל לברר מציאות.

ב. במסכת מגילה (יד, א) אמרו בדבורה, 'והיא יושבת תחת תומר' (שופטים ד, ה) תחת תומר דווקא, משום יחוד. ופירשו התוספות כשבאין אליה בני ישראל למשפט, וכדכתיב 'והיא שפטה את ישראל'. וכתבו התוספות (בבא קמא טו, א) שאין להביא ראיה מזה שאשה כשירה לדון ודבורה רק קיבלה עליהם משום שכינה. וכן כתב הריטב"א (שבועות ל, א) שאשה פסולה לדון ודבורה רק קיבלה עליהם לדין כדן המקבל על עצמו קרוב או פסול שדינו דין ועדותו עדות, כמובא בסנהדרין (כד, א). ולפי כל זה גם לענין אורים ותומים יש לומר שהיו מקבלים עליהם לדין כדן המקבל על עצמו קרוב. ג. התוספות ביבמות (מה, ב ד"ה מי) כתבו שאין אשה ראויה לדון ודבורה לא היתה דנה אלא מלמדת להם שידונו, וכן כתבו התוספות בנדה (ג, א ד"ה כל, בתירוץ השני)

טו, ב) שהקדוש ברוך הוא הקיף את הפה בשתי חומות אחת של עצם ואחת של בשר, כדי שייסגור את חומות פיו בבואו לדבר לשון הרע. ומן הראוי שהאדם ילמוד מן הַיָּם אשר אינו עובר את גבולו ואינו פורץ גדרו, וכמו כן לא יעברו דברי און את חומות האדם בפיו ולא יפרצו את גדרם לצאת החוצה, אלא

יעצור האדם ויכבוש את יצרו מבלי לדבר דברים האסורים. ולכן היה המעיל כולו תכלת שדומה לים כדי שייכור האדם את הים הדומה לתכלת שאינו עובר את החומה שלו, וכן יתנהג האדם לקבל על עצמו לבלי להעביר לשון הרע על חומות פיו, ואז יכופר לו עונו. עד כאן לשונו.

בגדי הכהונה מסייעים לכהן להרגיש עומד לפני מלך

ועֲשִׂיתָ בְּגָדֵי קָדָשׁ לְאַהֲרֹן אֶחֱיךָ לְכַבֹּד וּלְתִפְאַרֶת (כח, ב)

חלק מרכזי בפרשה עוסק בבגדי הכהונה. חשיבות הבגדים היא עד כדי כך שאמרו בגמרא זבחים (יז, ב): 'בזמן שאין בגדיהם עליהם - אין כהונתם עליהם', היינו שכהן שעבד מחוסר בגדים, הרי הוא כזר (כישראל שעבד בבית המקדש) שחייב מיתה ועבודתו פסולה.

ומצינו עוד שהבגדי הכהונה מכפרים, כמבואר בגמרא בזבחים (פח): 'כתנות (מכפר) על שפיכות דמים, מכנסים על גילוי עריות, אפוד על עבודה זרה, ומעיל על לשון הרע'. וצריך ביאור, מה הסגולה שבלבשת הבגדים לכפרת עוונות?

המלבי"ם מבאר, וזה לשונו: 'הבגדים שציוה לעשות, אמנם היו בגדים חיצוניים שעשאוהו האומנים, אבל באמת היו מורים על בגדים פנימיים שיעשו כהני ה' ההלביש את נפשותם בדתות ובמידות ובתכונות טובות שהם מלבושי הנפש.

ועל זה נאמר 'ועֲשִׂיתָ בְּגָדֵי קָדָשׁ... לְכַבֹּד', כי מבואר בכמה מקומות שנפש האדם נקראת בשם כבוד בכתבי הקודש, כמו שכתוב 'לְמַעַן יִזְמְרֶךָ כְּבוֹדִי'.

החינוך (מצוה צט) מבאר שלבגדים יש השפעה על הלבוש: 'כי האדם נפעל לפי פעולותיו ואחריהם מחשבותיו וכוונותיו, והשליח המכפר צריך להתפיס כל מחשבתו וכוונתו אל העבודה. לכן ראוי ללבוש בגדים מיוחדים אלו שכשיסתכל בכל מקום שבו נפשו מיד יזכר ויתעורר בליבו לפני מי הוא עובד'. היינו שהבגדים מסייעים לכהן להרגיש עומד לפני מלך על ידי שלובש בגדים שמסמלים מעמד זה.

וכך גם במגילת אסתר בשעת צרה 'וַיִּקְרַע מְרִדְכָי אֶת בְּגָדָיו', לעומת זאת בשעת הישועה 'וַיִּמְרְדְּכִי יָצָא מִלְּפָנָי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוֹשׁ מְלָכוּת תְּכֵלֶת וְחֹרֵר', וכן באסתר המלכה 'וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מְלָכוּת וַתַּעֲמֵד בַּחֲצַר הַמֶּלֶךְ', כי הלבוש מבטא את הפנימיות ואת המעמד שהאדם נמצא בו.

+ צעיפו של הכתב סופר +

יהודי בפרשבורג חלה אנושות והגיע עד שערי מוות. בימים ההם לא היו בנמצא כל כך הרבה תרופות למחלות השונות, כך שהרופאים שבו לבדוק את החולה, נדו בראשם לבני המשפחה והיו פסימיים מאוד באשר לסיכוייו של החולה להירפא.

באו בני המשפחה אל הכתב סופר, סיפרו לו על מצבו הקשה של אביהם, וביקשו שיייע בעדם. והנה, הוציא להם לפתע הרב מצווארו את הצעיף שבו התעטף, מסרו לקרובים המודאגים והורה להם להניח את הצעיף על מצחו של החולה, ובעזרת ה' הוא יקום ממחלתו, הבטיח. וכך היה.

תלמידיו של הרב שנכחו בשעת מעשה, שאלוהו לאחר מכן האם השתמש במעשה זה בשמות הקודש...

נֶעְנַע להם הרב בראשו לאות שליחה, והסביר: צעיף זה הנמצא על צווארי, ספג את עמל התורה הקדושה שאני הוגה בה תדיר, וכיון שהתורה היא המרפא לכל התחלואים בעולם, הרי ש'ספיגה' זו דינה כסמי המרפא הטובים ביותר, וכשהיא יוצאת החוצה, בכוחה לרפא גם חולים מסוכנים מהסוג הגרוע ביותר כמו זה שהגיע לפניי.

מסיפור זה אפשר ללמוד שכל חפץ גשמי שנספגה בו קדושה, מקבל השפעות רוחניות גדולות שבכוחן לחולל נפלאות (עלינו לשבח).

+ כובעו של רבי ישראל מסלנט +

סיפר **רבי יצחק הוטנר**: כאשר הלך לעולמו אבי תנועת המוסר **רבי ישראל סלנטר**, התברר שהוא נפטר בעוני ובחוסר כל. נותרו אחריו רק מעט מאד חפצים חומריים. והנה, בכל זאת, הצליח אחד משכניו של 'רבי ישראל' להשיג את כובעו של הנפטר הדגול.

היה זה כובע מקומט ובלוי מרוב שנות שימוש. למרות זאת, נחשב הכובע בעיני אותו אדם כאוצר בלום והוא נהג לחבוש אותו אך ורק ביום השבת. מדי שבת בשבתו הגיע האיש לבית הכנסת בכובעו המרופט ותחילה לא הבחינו בכך יתר המתפללים. כעבור זמן החלו ללעוג לו על כך.

'מיצד יכול אתה לחבוש כזה כובע?' שאלו אותו בבוז, 'הרי זה כובע מזוהם, קרוע ובלוי. כובע כזה ביום שבת פרושו זלזול בכבוד השבת', האיש הביט בהם בתמהון גדול ושאל בשפל קול: 'האם תסכימו איתי שיש משום הידור מסוים בהימנעות מדיבור לשון הרע בשבת?'

'ודאי', נאלצו הלועגים להודות בעל כרחם, 'כאשר אין מדברים לשון הרע בשבת יש בכך משום כבוד השבת'.

'אם כן, עליכם לדעת', המשיך שכנו של אבי תנועת המוסר, 'שכאשר אני חובש את כובעו של רבי ישראל, אינני מסוגל להוציא מפי אף לא מלה אחת של לשון הרע!'

אכן, גם בגדיהם של גדולי תורה יכולים להיות למקור השראה של קדושה ללובשם! (ארוי הלבנון).

+ כיפת מהרי"ל דיסקין +

רבי ליב חפץ (מתלמידי הרב מבריסק רבי יהושע ליב דיסקין) חלה, משנודע הדבר לרבו, מיד הסיר את כיפתו מעל ראשו ושלה לחובשה לראשו של 'רבי ליב'. השליח היה הנער (לימים - רבי) משה בלוי, אך עד שהגיע אל הבית כבר החזיר רבי ליב נשמתו לשמי רום. הנער שפיקח היה, סירב לחזור אל הרב מבריסק ולבשרו על פטירת תלמידו הגדול.

תחת זאת פנה לחדר רבו **רבי אברהם אהרן פראג** כשהכיפה בידו וסיפר לו בבכי את אשר אירע. 'אל תצטער ילדי!' - נענה רבי אברהם אהרן לתלמידו - 'כיפה זו שהרב מבריסק השתמש בה לרפואה, וודאי כחה עמה ועוד חזון למועד'.

לאחר הלוויתו של רבי ליב חפץ, שגם הרב מבריסק השתתף בה, בא הנער להחזיר את הכיפה לבעליה. הרב לקח את הכיפה ומסרה לתלמידו רבי זרח ברוורמן אשר ישב אצלו באותה שעה, באמרו 'רבי זרח, הריני מוסר לך כיפה זו למשמרת'. רבי זרח לא העז לשאול לטיבה של משמרת זו, הניחה בנרתיק נחושת, ושם היתה ספונה במשך שנים רבות. בפרוץ המלחמה העולמית חלה **רבי בן ציון**, בנו של **רבי צבי מיכל טוקצ'ינסקי**, במחלה קשה והגיע עד שערי מָוֹת. בני משפחתו אצו רצו לכל רבני ירושלים בבקשה לעורר רחמים עליו, ומשהגיעו לביתו של רבי זרח - הוציא רבי זרח כיפה זו מנרתיקה, ירד אל רבי בן ציון, חבשה לראשו, ותוך שעה קלה הוטב מצבו של החולה.

הרופא **רבי משה וולך** שעמד למראשותיו של החולה באותו היום נחרד ונרגש: 'כיפה בלוייה של הרב מבריסק מועילה יותר מכל הרפואות שבעולם...' (ירושלים של מעלה).

יהי רצון שזוכה להשראת השכינה בתוכנו, וגאולה קרובה במהרה בימינו, אמן.

לשמיעת הישיעורים בקול הלשון: 073-3718073
לקבלת העלון בנייל: adabrabedotecha@gmail.com